

stoornissen zijn dan ook niet zeldzaam, zelfs trophische stoornissen komen voor. Afgezien van de labyrinth-commotie, die een afzonderlijk verschijnsel is, moet men dan ook aannemen, dat de commotio door ontploffing, zelfs in de middelmatig ernstige gevallen, organische afwijkingen teweegbrengt, op grond waarvan de getroffen en niet als zuivere neuropathen mogen worden beschouwd en behandeld (*Bulletin de l'académie*, déc. 1916).

WOLFFENSPERGER.

De suboccipitaalsteek. — Als plaatsvervangende operatie voor den balksteek, en volgens hen om verschillende redenen verkieslijker, bevelen ANTON en VON SCHMIEDEN in het *Zentralblatt für Chirurgie*, n°. 10 deze door hen bedachte operatie aan.

Zij gaan daarbij op de volgende wijze te werk. Onder plaatselijke ongevoeligheid wordt een snede aangelegd in de middellijn van den nek, die onder de protuberantia occipitalis externa begint tot ongeveer den tweeden halswerveldoorn. De spieren worden ter zijde gehouden, zoodat de achterrand van het achterhoofds gat en de achterste boog van den atlas met de membrana atlanto-occipitalis in het gezicht komen. Steekt men nu in de membraan in, dat komt men in de cisterna cerebello-medullaris. Het gelukt gemakkelijk deze ruimte te sondeeren en de membrana tectoria, die haar van de holte van de vierde hersenholte scheidt, te doorboren. Op deze wijze wordt dus kunstmatig een tweede foramen Magendii gevormd. Hiervoor geven de schrijvers een speciale stomphoekig gebogen sonde aan. Om de wond in de membrana atlanto-occipitalis goed open te houden, zoodat er voortdurend liquor cerebrospinalis naar de nekstreek kan afstroomen, is het gewenscht een vierkant stukje uit te snijden. De spier- en huidwond worden gewoon gesloten.

S. M. KROPVELD.

Epidemische geelzucht. — Tot de ziekten, die sedert het uitbreken van den Europeeschen oorlog op vermeerderde belangstelling mogen bogen, behoort ook de ziekte van WEIL of epidemische geelzucht. Het werk der Duitsche onderzoekers HÜBENER en REITER is in n°. 12, I van den vorigen jaargang gerefereerd, van dat der Japanners INADA c. s. is in n°. 12, II een overzicht gegeven; de ziekte is in het Fransche leger beschreven door MARTIN en PETTIT in *Bull. de l'acad. de méd.*, 10 Oct. 1916 en nu bevat de *Lancet* van 27 Jan. 1917 een uitvoerige verhandeling over de ziekte van de hand van STOKES, RYLE en TYTLER.

Deze Engelsche onderzoekers waren in de gelegenheid een epidemie van een honderdtal gevallen waar te nemen onder de Engelsche troepen in Vlaanderen en maakten daarvan gebruik, om ook een reeks laboratorium-onderzoekingen te verrichten, waarbij zij in hoofdzaak de mededeelingen der Japansche onderzoekers bevestigd vonden en dus ook in overeenstemming waren met de Duitsche waarnemers, ofschoon zij van het werk van dezen geen melding maken.

De incubatietijd bedroeg 6 à 8 dagen; daarna traden de ziekteverschijnselen zeer acuut op, in den regel met koude rillingen,

gevolgd door braken, hoofdpijn, pijn in rug en beenen, gevoel van zwaar ziek zijn en hooge temperatuur. De geelzucht was in den regel op den vierden of vijfden ziektedag duidelijk waar te nemen; bij een vierde deel der lijdens was zij echter afwezig. De lever was slechts weinig of niet vergroot, de milt niet voelbaar.

De ziekte had in den regel een goedaardig verloop, de sterfte bedroeg enkele procenten; een groot verschil dus met de epidemie, welke de Japanners beschreven en waarbij een sterfte van 32 pCt. optrad.

Ook de Engelsche onderzoekers twifelen er niet aan, of de spirochaeta ictero-haemorrhagica (Duitsch: sp. nodosa) is de verwekker der ziekte. Slechts éénmaal vonden zij dit microörganisme in het bloed van een lijder en ook in de organen der gestorvenen waren de spirochaeten haast niet te vinden; slechts in één nier gelukte hun dit. Veel makkelijker is het de aanwezigheid der spirochaeten aan te toonen met behulp van Guineesche biggetjes.

Brachten zij 3 cM³ bloed, dat op den 4^{den} tot 9^{den} ziektedag aan een lijder was ontnomen, in de buikholte van een Guineesch biggetje, dan kregen deze voor 52 pCt. een spirochaetose met karakteristieke verschijnselen, waaraan zij in 8 tot 15 dagen te gronde gingen. De temperatuur der proefdieren stijgt snel en wanneer deze haar hoogtepunt heeft bereikt, treedt icterus op. In het bloed kunnen niet zelden spirochaeten worden gevonden. In de lever der proefdieren wordt een ontsteking der fijnste galwegen waargenomen, een cholangitis of pericholangitis, en in dit orgaan vindt men de spirochaeten in een groot aantal; ook worden deze gevonden in nieren, bijnieren, milt, lymphklieren en hartspier.

De spirochaeten kunnen telkens van het eene Guineesche biggetje op het andere worden overgebracht en hierbij zagen de Engelsche schrijvers, in tegenstelling met andere waarnemers, de virulentie aanvankelijk toenemen en daarna gelijk blijven. Blijkbaar had het virus van hun epidemie een geringer virulentie dan bijv. dat der Japansche onderzoekers, zooals ook uit het lage sterftecijfer blijkt.

Het serum der herstelde lijdens kan de proefdieren tegen de gevolgen der enting beschermen en het is den schrijvers bekend, dat het aan de Japanners, na hun bovengenoemde verhandeling, is gelukt een paardeserum te bereiden, dat de sterfte onder de lijdens niet onbelangrijk verlaagde.

Over de epidemiologie der ziekte is nog weinig bekend; hun waarnemingen en die van anderen wijzen op eenig verband met de modderige vochtige loopgraven. De Japansche onderzoekers hebben op een mogelijk verband met de rat gewezen en ook STOKES en zijn medewerkers vonden bij eenige ratten („field-rats”) uit de streek, waaruit hun lijdens kwamen, in de nieren spirochaeten, die bij Guineesche biggetjes de karakteristieke afwijkingen deden ontstaan.

C. W. BROERS.

De pest op Java en de rol van de veldrat. — Wie de geschiedenis van de pest op Java heeft gevolgd, zal zich her-